

Âhîrzaman ve Kıyamet Alâmetleri,

Doç. Dr. Ayhan TEKİNEŞ,

İzmir: Işık Yayınları 2008, 208 sayfa

Kıyamet inancı birçok dinin temel esaslarından birini teşkil etmektedir. Ancak bu dinler kıyametin keyfiyeti, kıyamet sonrası hayat gibi konularda birbirinden farklılık arz etmektedir. İslâm dininin iki temel kaynağı olan Kur'ân ve Sünnet'te kıyamet ile ilgili bilgiler yoğun bir şekilde yer almaktadır. Bu iki membadan beslenerek kıyamet ile alakalı birçok kitap hazırlanmıştır. Bu cümleden olmak üzere Ayhan Tekineş'in yazmış olduğu *Âhîrzaman ve Kıyamet Alâmetleri* adlı kitap, âyet ve hadislerin anlaşılması noktasında yapmış olduğu değerlendirmeleri, kıyamete dair hadislerle ilgili kaynakları tanıtması, gayb bilgisi ve peygamberlerin bu bilgi karşısındaki konumuna açıklık getirmesi ve özellikle kıyamet ile ilgili haberlerin bilhassa ibret nazarıyla okunması gerektiği vurgusuyla ön plâna çıkmaktadır.

Yazar, eserin giriş bölümünde kıyamet ile alakalı genel bilgiler sunmuştur. Kur'ân-ı Kerîm'de kıyamet kavramının kullanımı, kıyametin birey ve toplum için ne anlam ifade ettiği ile aslında kıyametin 'neliğinden' çok onun vuku bulacağına haber verilmesinin ve alâmetlerinin bir kısmının bildirilmesinin hikmeti üzerinde durulmuştur. Buradan hareketle yazar, insanların, kıyametin keyfiyeti ile alakadar olmalarından ziyade ölüm sonrası hayat için hazırlık yapmalarının gerekliliğine dikkat çekildiğini ifade etmektedir. İki farklı kıyamet tasavvuru çizilen bu bölümde insanların bireyler olarak tek tek ölmeleri 'küçük kıyamet', kâinatın ölümü ise 'büyük kıyamet' olarak adlandırılmıştır. Müellif Kur'ân-ı Kerîm ve hadis kaynaklarında kıyamet ile ilgili bölümleri inceleyerek bilhassa "hadislerde kıyamet alâmetleri" başlığı altında mütedâvel kaynakları bu açıdan tafsilatlı bir şekilde tanıtmıştır. Kıyametle ilgili rivâyetleri salt geleceğe ait bilgiler olarak okumanın yanlışlığına dikkat çekilen bu bölümde, söz konusu haberlerin sosyal bilimlere dikkate alınarak yeniden okunması tavsiye edilerek ardından ile "gayb bilgisi ve peygamberler" konusunun işlendiği birinci bölüme geçilmiştir. Birinci bölümde kıyametin gaybî bir olay olduğu, gaybın da ancak Allah tarafından bilineceği vurgulanmış, "Gaybı bilmek mümkün müdür? sorusu sorulmuştur. Buna göre Allah (c.c.) gaybın yegâne ve tek bilenisidir, bunların sadece bir kısmını risâletle vazifeli peygamberlere bildirmiştir. Onlar da gaybe ait bu bilgileri insanlara tebliğ etmişlerdir.

Kitabın ikinci bölümünde ise âhîrzaman alâmetlerinin yorumu konusu işlenmiştir. Bu bölümde, genelde hadis yorumculuğu özelde ise konuya ait

rivâyetlerin yorumlanmasında dikkate alınması gereken hususlara yer verilmiştir. Gelecek haberlerin yorumu başlığı altında 'peygamberlerin bildirmiş olduğu gelecek ile ilgili haberlerin' amacının ancak insanları uyarma, onlara rehber olma amacı taşıdığı ifade edilmiştir. Aynı şekilde bir metnin doğru anlaşılması için yorum yaparken metin esaslı hususlara da itina gösterilmesine dikkat çekilmiştir. Mecaz anlatım, teşbih sanatı, temsil sanatı, kinâyeli anlatım, yorum yapılırken dikkat edilmesi gereken hususlardandır. Buradan hareketle içeriği çeşitli edebi sanatla zenginleştirilmiş olan bir metin yorumlandıktan sonra yalnız bu yorumun doğru olduğunu iddia etmemek gerektiği de vurgulanmıştır.

Kitabın 'Âhîrzamanda Ortaya Çıkacak Büyük Günahlar' adını taşıyan üçüncü bölümünde cahiliye inançlarına geri dönülmesi, dinin tahrif edilmesi, ilmin azalıp cehaletin çoğalması, dünyaya düşkünlüğün artması, ehliyet ve emniyetin kaybolması, büyük günahların yaygınlaşması ve ölümün temenni edilmesi gibi kıyamet alâmetlerinden bahsedilmiştir. Günümüzdeki sosyo-kültürel, ekonomik, teknolojik gelişmeler ile bunlara bağlı ahlakî yozlaşmalar dikkatle incelendiği zaman bu haberlerle irtibatını kurmak zor olmayacaktır. Yazar bu alâmetler içerisinde bulunan 'cahiliye inançlarına geri dönülmesi'ni alâmetler arasında en dehşet verici olanı kabul etmektedir. Çünkü bu, imandan sonra küfre dönmek anlamı taşımaktadır.

Müellif dördüncü bölümde 'Ahîr Zamandaki Önemli Olaylar' başlığı altında konuyla ilgili haberleri incelemektedir. Hz. Peygamber gelecek ile ilgili bazı olayların vukuunun katiyetini ifade için "kıyamet kopmadan şu husus muhakkak gerçekleşecektir" şeklinde bir üslûpla kullanmıştır. Buna göre hadis-i şeriflerde gelecekte gerçekleşecek büyük savaşlar ve İslâm dünyasının genişleyeceği sınırlar haber verilmiştir. Aynı şekilde İslâm dünyasında yaşanacak siyasî değişimler bildirilerek Müslümanlar bunlara karşı uyarılmışlardır. Gelecekteki bazı teknik ilerlemeler, kadınların durumu ve iktisadî hayatın keyfiyeti de bu tarz haberlere konu olmuştur. Bu bağlamda yazar öncelikle 'gelecekteki büyük fetihler' başlığı altında Hz. Peygamber'in İslâm toplumuna fetih müjdeleri vermiş, Doğu Roma, Batı Roma, Anadolu, İran toprakları âhîrzamanda fetholunacak yerler arasında sayılmıştır. Yazar daha sonra gelecekte vuku bulacak siyasî olaylara geçmektedir. Buna göre hilâfetin Suriye bölgesine taşınması kıyametin çok yaklaştığı anlamına gelmektedir. Bu minvalde gelecekte ortaya çıkacak harikulade olaylardan da bahsedilmiştir. Zaman mefhumundaki değişim, iletişimdeki hızlanma gibi tevil edilebilecek bu gelişmeler de kıyamet saatinin yaklaştığını hatırlatan alâmetlerdir. Kadınların çoğalması ve ahlakî zafiyetin artışı da bu alâmetler cümlesindedir. Yazar, kadınların çoğalmasının hem birey olarak sayılarının artması hem de hayatın tüm aşamalarında etkinliklerinin artmasının şeklinde düşünülebileceğini ifade etmektedir. Yazar, kıyamet alâmetleri arasında sayılan, malın çoğalıp zenginliğin artması ve zekât vermek

isteyen kişinin zekât verilebilecek bir kişi bulamamasın ise aslında dünya hayatının geçiciliğine bir işaret olduğunu ifade etmektedir.

Yazar beşinci bölümde de ahir zamandaki büyük savaşlardan bahsetmektedir. Bu savaşların İslâm toplumu içinde ve gayr-ı Müslimlerle gerçekleşenler olmak üzere iki boyutu vardır. Bugün bazı İslâm devletlerinde şahit olunan iç savaşlar ve anarşiyi İslâm toplumunun kendi bünyesindeki savaşlar olarak değerlendirmek mümkündür. Bununla birlikte Müslümanların gayri müslimler ile yapacağı savaşlardan da bahsedilmiştir. Bu haberlerin Hz. Peygamber tarafından bildirilmesinin bir yönü, ümmetini bu fitnelere karşı uyarmasıdır. Âhîr zamanda Müslümanlar arasında savaşlar, anarşi artacaktır. Öyle ki öldüren için öldürdüğünü, ölen de için öldüğünü bilemeyecek kadar bir kaos olacaktır. Böyle bir durumda kişinin sadece niyeti ile kurtulması mümkün olacaktır. İslâm toplumu ile diğer toplumlar arasında da büyük savaşlar vuku bulacaktır. Moğollar olarak yorumlanan Benû Kantûra'yla, Yahudilerle savaşlar yapılacaktır. Fırat-Dicle havzasında ve Kutsal topraklar olan Mekke-Medine'ye yönelik savaşlar da bu dönemde vuku bulacaktır.

Âhîr zamanda iyilik kötülük mücadelesinin anlatıldığı altıncı bölümde de “kötülük odakları” başlığı ile Deccal ve Ye'cüc-Me'cüc hakkında bilgiler verilmiştir. “İyiliğin temsilcileri” başlığı altında da Mehdi ve Mesih hakkında yorumlar serdedilmiştir. Zikredilen tüm bu kişilerin (ya da manevî kişiliklerin) ortak özelliği, toplumları temelden etkileyip mahiyetine göre yeniden dizayn etme gücüne sahip olmalarıdır. İslâm tarihinde birçok kişi Deccal olmakla itham edilmiştir. Bu örnekleri de ilgili bölümde sevk eden yazar özellikle Decal'ın bir birey olmasından ziyade ortak paydası ve organik bağı bulunan bir grup olabileceği üzerinde durmuştur. Zikredilen kötülük odaklarının karşısında ise Mehdi ve Mesih mevcuttur. Mehdi Hz. Peygamber neslinden olup muhtemelen Deccal'ın saltanatına son verecek şahıstır. Ancak yazar yaptığı iktibasla Mehdi'nin harikulade vasıflara sahip tek bir fert olmadığını onun bir cemaatin mümessili olduğunu ve Mehdiyyetin şahs-ı manevîyi temsil ettiğini ilgili bölümde zikretmiştir. Bu bölümde Mesih konusunda da detaylı bilgi verilmiştir. Buna göre Mesih, İsa'dır (a.s.) ve nüzûl ettiği zaman İslâm şeriatına tâbi olacaktır.

Bir sonraki bölümde, artık kronolojik olarak da kıyametin vukuuna yaklaşıldığını hissedilen “Kıyamet Vakti: Son Alâmetler” başlığı kullanılmıştır. Bu bölümde kıyametin kopmasına dair birtakım alâmetler zikredilmiştir. Bunlardan ilki Dabbe'dir ki, onun temel vasfı bütün yeryüzünü etkisi altına almasıdır. Yazara göre insanı olumsuz etkileyen; virüsler, adı konamamış hastalıklar vs. Dabbe'nin birer tezahürü olabilirler. Mahlûkatı kıyamet vaktine doğru sevk eden bir sonraki alâmet ise Dünya'yı etkileyecek bir dumandır. Duman hakkında da farklı yorumlar yapılmış olup onun maddî azap veya mecaza hamledilmesi ile fikri ve itikâdî sapkınlıklar anlamına gelebileceği ifade edilmiştir. “Duman” alâmetinden sonra “ateş” alâmeti vuku bulacaktır. Bu ateşin Yemen

ya da Hicaz'dan çıkacağı ve Suriye'ye kadar bu aradaki yerleri etkileyeceği belirtilmiştir. Yazar ateşin Suriye'ye kadar ulaşması konusunda da tevile gitmiştir. Buna göre ateşin büyüklüğü veya zikredilen bölgede çıkacak fitnesinin yayılması kastedilmiş olabilir. Kıyametin habercisi olan alâmetlerden biri de, insanların ruhlarının kendisi ile kabzedileceği rüzgârdır. Rüzgâr kalbinde zerre miktarı iman bulunan kimsenin dahi ruhunu kabzedecek ve böylece kıyametin dehşeti yalnızca inançsızların göreceği bir şekilde kopacaktır. Kıyametin habercisi olan alâmetlerin sonuncusu, güneşin batıdan doğmasıdır. Bu alâmeti gören insanlar iman edecek ancak imanları kabul edilmeyecektir ve böylece kıyamet inançsızların üzerine kopacaktır. Yazar bu bölümün son başlığı altında kıyametin kopuşunu anlatmaktadır. Âyet ve hadislerden hareketle bu bölümde kıyametin kopmasının dünya ve kâinata etkisi, kıyamet kopmasının süresi gibi bilgiler verilmiştir.

Kıyâmet alâmetleri ve kopması konusundaki bilgilerin ardından müellif “Büyük Gün” başlığı ile kıyamet sonrası hayat konusunu ele almaktadır. Kıyametin kopması ile bir hayat anlayışı son bulmuş artık yeni bir zaman telâkkisi ortaya çıkmıştır. Bu telâkki içerisinde öncelikle “sur sesi” yer almaktadır. Sur sesi hem kıyametin kopmasının hem de yeniden dirilmenin nişânesi olan ve meleik İsrâfil (a.s.) tarafından üflenen bir boynuzdan (borudan) çıkan sestir. İnsanlık ikinci defa duyulan sur sesi ile kıyamet ahvâlini fiilen yaşayacaktır. Yeniden dirilme meydana gelecek ve insanlar hesap vermek üzere toplanacaklar, ardından ise hesap vermeye başlayacaktır. Yazar eserinde hesap anını kıyamet gününün en dehşetli anı olarak tavsif etmiş ancak hemen ardından “Kurtuluş ve Şefaât” başlığı açarak Hz. Peygamber'in ümmetine karşı tutkusunu ifade eden haberlerle kurtuluş muştusu dile getirmiştir.

Son bölüm olan sonuç kısmında ise yazar, âhîr zaman fitnelerinden korunmak için Hz. Peygamber'in tavsiyelerini zikretmiştir. Bu bağlamda ihlâs ve sabır, Allah'a (c.c) iman ve tevekkül, fitnelerden uzak durma, şiddetten ve silah-tan uzak durma, irşad ve tebliğde titizlik ve en nihayetinde ibadet ve dua gibi maddî ve manevî kaidelerden bahsetmiştir. Hz. Peygamber döneminden itibaren Müslümanları en fazla meşgul eden konulardan biri olan ve ancak Yücel Allah'ın ve onun Resûlünün bildirmesi ile hakkında bilgi edinilebilecek kıyamet hakkındaki bu kitap, mevsûk kaynakları esas alması, zaman zaman alâmetler konusunda farklı tevellere yer vermesi ile dikkati çekmektedir. Kitap, kıyamete dair hadislerin mevsukiyeti meselesi üzerinden yürütülen tartışmalardan bağımsız olarak bir de “Peki bu haberler bizim için ne ifade etmektedir” sorusunu sorması gereken Müslümanlar için önemli bir kaynak mahiyetindedir.

İsmail KURT

SAÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü Hadis, ADAPAZARI